

FICTIE-OPDRACHT

NEDERLANDS

POËZIE

2009-2010

Gerrit Komrij - Een gedicht

*De eerste regel is om te beginnen.
De tweede is de elfde van beneden.
De derde regel brengt orde in u binnen.
De vierde moet weer rijmen op de tweede.*

*De vijfde draait u plotseling een loer.
De zesde heeft de vijfde afgeleerd.
De zevende schijnt wat geouwehoer,
De achtste serieus. Of omgekeerd.*

*De negende vertelt nog eens hetzelfde.
De tiende is misschien de desillusie.
De elfde is niets anders dan de elfde.
De twaalfde is van niets de eindconclusie.*

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord.....	2
Inleiding.....	2
Verschillen tussen poëzie en proza.....	3
Vormverschil.....	3
Beknoptheid.....	3
Momentopname.....	3
Herhaling.....	4
Vertelwijze.....	5
Rijm.....	5
Strofen.....	6
Traditionele en moderne gedichten.....	7
Soorten gedichten.....	8
Sonnet.....	8
Epigram.....	10
Limerick.....	10
Haiku.....	11
Elfje.....	11
SMS-gedicht.....	11
Stijlfiguren.....	12
Opdrachten.....	13
Bijlage Voorbeeldgedichten.....	15

Herman Gorter – Mei (fragment)

*Een nieuwe lente en een nieuw geluid:
Ik wil dat dit lied klinkt als het gefluit,
Dat ik vaak hoorde voor een zomernacht,
In een oud stadje, langs de watergracht --
In huis was 't donker, maar de stille straat
Vergaarde schemer, aan de lucht blonk laat
Nog licht, er viel een gouden blanke schijn
Over de gevels van mijn raamkozijn.*

VOORWOORD

In handen heb je de fictieopdracht "Poëzie". Bij deze opdracht vind je eerst een stuk theorie, waarna je een aantal opdrachten moet maken.
De docenten Nederlands wensen je veel succes met het voltooien van deze opdracht.

INLEIDING

In gewoon taalgebruik gaat het bij een boodschap vooral om de inhoud. De vorm en de formulering doen er minder toe. (Denk daarbij maar eens aan de MSN-taal, die door veel jongeren gebruikt wordt.) Het belangrijkste is dat de boodschap goed overkomt.

Een dichter wil ook dat zijn boodschap overkomt. De dichter vindt het net zo belangrijk dat de lezers aandacht hebben voor de vorm waarin hij die boodschap heeft gegoten. In een gedicht spelen ook de woordkeuze, de woordvolgorde en de zinsbouw een belangrijke rol. Eigenlijk kun je zeggen dat een gedicht een "spel" is met zorgvuldig gekozen woorden.

In de poëzie (dichtkunst) worden bijzondere ervaringen en gevoelens uitgedrukt. Dichters zijn steeds weer op zoek naar nieuwe mogelijkheden van de taal. Ze speuren naar het juiste woord. Ze zoeken naar iets nieuws, iets zeldzaams, iets verrassends.

Er ontstaan ook steeds nieuwe dichtvormen. Een goed voorbeeld hiervan is het SMS-gedicht.

Hieronder zie je een voorbeeld van een liefdesgedichtje, dat een speciaal gevoel oproept. De dichter heeft dat bereikt, door zijn bewuste keuze van de woorden en de combinatie daarvan zoals hij die gekozen heeft. Het gedicht daaronder geeft ook heel goed de gevoelens van de schrijver weer.

*Vanavond vlocht jouw lichaam zich
door de tralies van mijn oogleden
en de hele nacht zuchtte mijn slaap
bij het zoete gewicht van jouw aanwezigheid.*

HOOR EENS IK HAAT JE

*Hoor eens ik haat je,
ik schreef dat je lief was en licht -
en nog wat onzin over je gezicht
maar nu haat ik je, god wat haat ik je.*

*Die neus, dat hoofd, die paardenbek,
die ogen en die gierennek
dat kraagje en dat bloemkooloor
met al je slierten haar er voor.*

*Hoor eens ik wou graag zijn
jou, maar het kon niet zijn,
het licht is uit, ik zie je alsnog
zoals je werkelijk bent.*

*O ja, ik haat je,
ik haat je zo vreselijk,
ik wou het helemaal niet zeggen -
maar ik moest het even kwijt.*

Ingmar Heytze

VERSCHILLEN TUSSEN POËZIE EN PROZA

Een echte definitie van poëzie is niet te geven. Door poëzie met proza (verhaalkunst) te vergelijken kun je erachter komen wat de verschillen zijn.

Op de volgende punten is er een verschil met proza (gewone leesboeken).

- ❖ Vormverschil
- ❖ Beknoptheid
- ❖ Momentopname van een gevoel of gedachte
- ❖ Herhaling
- ❖ Vertelwijze
- ❖ Rijm
- ❖ Strofen

*** Vormverschil**

Tussen proza en poëzie is er een duidelijk verschil in de vorm. Proza is ingedeeld in alinea's en hoofdstukken. Gedichten zijn ingedeeld in versregels en strofen.

In proza bepaalt de breedte van het papier de regellengte; in poëzie doet de dichter dat zelf. De dichter bepaalt ook heel bewust zelf de lengte van de regels. Ook strofen zijn bij een gedicht belangrijk.

Kijk maar eens naar het volgende gedicht van Drs. P.

*Begin eens bijvoorbeeld met twaalf lettergrepen
Vervolg dan met elf, en met tien enzovoort
Het is met zulke schrandere knepen
Dat de vakman de lezer bekoort
Telkens zo'n syllabe minder
Veredelt het metrum niet
Daarin zit de hinder
Zoals u wel ziet
Nu nog 'n paar
Doch meteen
Zo maar
Eén*

*** Beknoptheid**

Een gedicht is beknopt. Kort en krachtig worden beelden achter elkaar gezet. Dat betekent niet dat er in een gedicht weinig gezegd wordt. De dichter zorgt ervoor dat de taal heel compact wordt opgeschreven. Als je in complete zinnen zou moeten uitleggen wat het gedicht wil zeggen, dan zou je veel langer bezig zijn.

J.A. Deelder - Heelal

*Hoe verder men keek,
Hoe groter het leek*

* Momentopname

In een verhaal wordt meestal een avontuur of een voorval beschreven. Dat neemt vaak een behoorlijke periode in beslag. Het tijdsverloop is in de meeste verhalen een ordeningsprincipe. Bij gedichten is dat niet zo. Het tijdsverloop speelt daarin niet zo'n grote rol. Veel gedichten beschrijven als het ware slechts één ogenblik. Je kunt dan dus van een momentopname spreken. Het gaat om de gedachte of het gevoel dat erachter zit. In het volgende gedicht beschrijft **Jan Hanlo** de regen als iets heel poëtisch.

*Regen, regen
Allerwegen
Rechte stralen
Water water
Langs de muren
Langs de palen
Vallen vallen
Langs de bomen
Natte auto's
Gaan en komen
Loodrecht op de
Druppelzegen
Overal is
Regen regen*

* Herhaling

Een auteur (van een boek) gebruikt meestal geen herhalingen. Hij zal zoeken naar synoniemen (verschillende woorden met dezelfde betekenis, bijvoorbeeld: docent-leraar), of hij maakt gebruik van een omschrijving met andere woorden. Dichters maken vaak gebruik van herhaling. Dat heb je hierboven kunnen zien in het gedicht van **Jan Hanlo**, maar ook hieronder in het gedicht van **J.A. Deelder** speelt herhaling een duidelijke, belangrijke rol.

Kenmerken van herhaling:

- Vaak worden dezelfde woorden gebruikt.
- Rijm is ook eigenlijk een soort herhaling.
- De strofen van een gedicht zijn volgens een bepaalde manier opgebouwd.
- De regels hebben vaak hetzelfde ritme (hetzelfde aantal klanken).

Blues on Tuesday

*Geen geld.
Geen vuur.
Geen speed.*

*Geen krant.
Geen wonder.
Geen weed.*

*Geen brood.
Geen tijd.
Geen weet.*

*Geen klote.
Geen donder.
Geen reet.*

* Vertelwijze

In poëzie is bijna altijd maar één persoon aan het woord. De meeste gedichten zijn geschreven door een ik-figuur. De lezer denkt vaak dat de ik-figuur de schrijver zelf is. De dichter kan echter een ander (mens, dier, plant of ding) zijn gevoelens en gedachten laten verwoorden.

* RIJM

Rijm is klankovereenkomst in beklemtoonde lettergrepen tussen woorden die niet te ver van elkaar verwijderd zijn. Misschien een beetje ingewikkelde omschrijving, maar het komt hier op neer: Rijm zijn woorden dit hetzelfde klinken, maar die er nét even iets anders uitzien, omdat er één of meerdere letters anders zijn.

Rijm komt niet alleen voor in poëzie, maar ook in proza.

Rijm kun je indelen naar de soorten rijmklanken of naar waar de woorden rijmen.

- **Volrijm:** zowel de klinkers als de medeklinkers rijmen op elkaar (*wond – hond*)
- **Halfrijm:** alleen de klinkers of alleen de medeklinkers rijmen op elkaar. Een veelvoorkomende medeklinkerrijm heeft een aparte naam: **alliteratie**. Je spreekt van alliteratie als beginmedeklinkers op elkaar rijmen. (*Heerlijk helder Heineken!* of zoals de rapper Brainpower zingt: het *ruisen* van de *rust*)

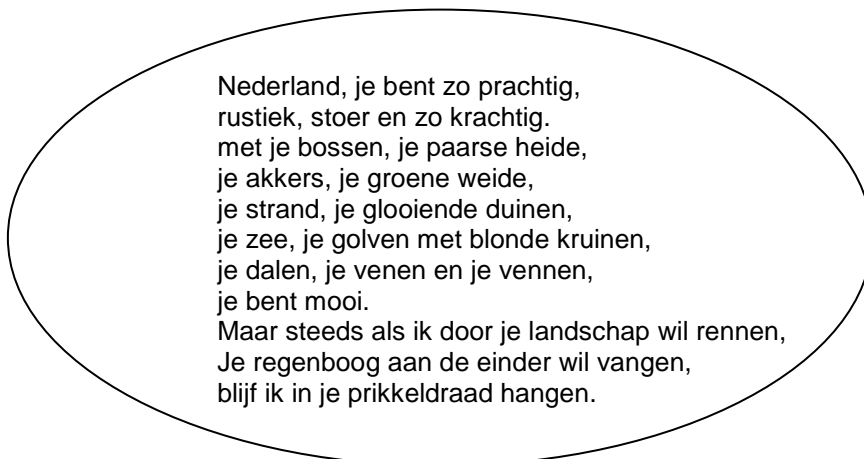
Rijmende plaats:

Als de woorden aan het einde van de versregels op elkaar rijmen, spreken we van eindrijm. In de meeste gedichten is het eindrijm geordend in een bepaald **rijmschema**. Er zijn bepaalde namen voor de verschillende schema's. De meest voorkomende en belangrijkste zijn:

<i>Gepaard rijm (AABB)</i>	loop	koop	slaaf	raaf
<i>Gekruist rijm: (ABAB)</i>	loop	slaaf	koop	raaf
<i>Omarmend rijm (ABBA)</i>	loop	slaaf	raaf	koop

In het volgende (moderne) gedicht van **Eric Schreurs** zie je een duidelijke vorm van eindrijm, hoewel de achtste regel nergens op rijmt.

Zie je ook nog ergens een alliteratie?

Met rijm kun je ook spelen. In het volgende gedicht van **Michel van der Plas** lijkt het of de woorden rijmen, maar als je het goed leest, zie je dat er eigenlijk iets anders staat.

Moment Musical

*Hoe lang moet ik al schipperen
Met 't bouwen van mijn kipperen!*

*Men ziet mij sterk vermageren
Van al dat achternageren.*

Als in een gedicht géén eindrijm voorkomt, spreek je van vrije verzen. Het lijkt alsof veel moderne dichters geen gebruik maken van rijm, want de regels komen in veel van hun gedichten rijmen niet meer op elkaar. Net als vroeger komen klinker- en medeklinkerrijm in bijna elk gedicht voor. Het volgende gedicht van **Remco Campert** is niet echt modern, maar door de vorm lijkt het een vrije vers.

Een vergeefs gedicht

*Zoals je loopt,
door de kamer uit het bed
naar de tafel met de kam,
zal geen regel ooit lopen.*

*Zoals je praat,
met je tanden in mijn mond
en je oren om mijn tong,
zal geen pen ooit praten.*

*Zoals je zwijgt,
met je bloed in mijn rug
door je ogen in mijn hals,
zal geen poëzie ooit zwijgen.*

*** STROFEN**

Een gedicht is onderverdeeld in strofen (een soort alinea's). Elke strofe bestaat uit een of meerdere versregels. In een lied wordt een strofe een couplet genoemd.

TRADITIONELE EN MODERNE GEDICHTEN

In de poëzie tref je traditionele en moderne gedichten aan.

Voor 1950 zagen gedichten er ongeveer hetzelfde uit. De afspraken die er wat betreft de vorm gemaakt waren, waren het gevolg van oude tradities. Na ongeveer 1950 hebben veel dichters die tradities naast zich neer gelegd. Zij wilden in hun gedichten niet gebonden worden aan de bestaande structuren. De klassieke vormen zijn echter nooit helemaal verdwenen. Ze bestaan nu naast allerlei andere vormen die gedichten kunnen hebben. In het onderstaande schema staan de verschillen duidelijk beschreven.

<i>Traditioneel gedicht</i>	<i>Modern gedicht</i>
Strofen van gelijke omvang, in ieder geval regelmatige opbouw	Wisselende strofelenkte
Ongeveer even lange versregels, in ieder geval regelmaat	Wisselende regellengte
Eindrijm volgens een bepaald rijmschema	Geen eindrijm (vrije verzen)
Normaal gebruik van leestekens	Vaak geen of weinig leestekens

Vergelijk de volgende gedichten maar eens. Welke spreekt jou het meeste aan?

De eerste is geschreven door **Nicolaas Beets**. Een dichter uit de 19e eeuw. Een typisch voorbeeld van een traditioneel gedicht.

Onvermogen

*Op eenmaal soms ontwaakt in mij,
Wanneer ik 't minst verwachtte,
Van schoonheid en van poëzy
De wordende gedachte.*

*Een onbepaalde en zoete lust
Sluip hart en aadren binen,
Als werd ik in de droom gekust
Door een der Zanggodinnen.*

*Er ruisen tonen om mij heen,
En schone vormen zweven
In glanzig nevelwaas dooreen,
Die mij het hart doen beven.*

*De schoonste wenkt mij in 't verschiet
Om tot haar door te dringen;
Ik strek mijn armen uit – zij vliedt,
En al mijn snaren springen.*

De tweede is een modern gedicht van **Eric Schreurs**, een striptekenaar die je waarschijnlijk wel kent van diverse strips uit het tijdschrift Nieuwe Revue (Pardon lul, Dirk en Desiree).

Soms denk ik weleens
waarom
denk ik weleens
waarom.
Soms denk ik weleens dat ik gek word
omdat ik niet weet
waarom
ik soms wel eens denk
waarom
denk ik soms weleens.
Daarom mag ik nog van geluk spreken
dat ik niet altijd denk
waarom
ik soms wel eens denk
waarom.

Veel gedichten zijn gemakkelijk om te lezen. Je voelt snel aan waarover ze gaan. Je hoeft niet lang te turen voordat je ze begrijpt. Er zijn natuurlijk ook gedichten die je niet mooi vindt of die je niet zo goed begrijpt. Soms moet je gedeelten nog eens lezen. Je ontdekt dan steeds weer iets nieuws en dat maakt het lezen van gedichten zo interessant. Laat je niet afschrikken als je een gedicht niet meteen snapt; een speurtocht naar de betekenis kan best wel leuk zijn.

R. Oostveen - Nooit meer

*Ik zal het nooit meer doen.
Ik zal het voortaan laten.*

*Als je belooft dat je niks zegt,
Heeft niemand 't in de gaten*

SOORTEN GEDICHTEN

Nu nog even wat verschillende soorten gedichten voordat we echt aan het werk gaan.

*** Sonnet**

Een al lang bestaande dichtvorm is een *sonnet*.

Het komt van het Italiaanse sonetto (liedje). Deze dichtvorm bestaat al sinds de 13^e eeuw.

Oorspronkelijk komt het uit Italië en langzamerhand heeft het zich uitgebreid naar West-Europa. Het is een van de meest gebruikte dichtvormen.

Het sonnet heeft **14 regels, verdeeld in 4 strofen**. De eerste twee strofen zijn van 4 regels en laatste twee strofen hebben elk 3 regels. Er is een inhoudelijke tegenstelling tussen de eerste 8 en de laatste 6 regels. Dat noemen we de *wending*.

Een voorbeeld van een klassiek en een modern sonnet:

Bertus Aafjes - De laatste brief

*De wereld scheen vol lichtere geluiden
en een soldaat sliep op zijn overjas.
Hij droomde lachend dat het vrede was
omdat er in zijn droom een klok ging luiden.*

*Er viel een vogel die geen vogel was
niet ver van hem tussen de warme kruiden.
En jij werd niet meer wakker want het gras
werd rood, een ieder weet wat dat beduidde.*

*Het regende en woei. Toen herbegon
achter de grijze lijn der horizon
het buld'ren – goedmoedig – der kanonnen.*

*Maar uit zijn jas, terwijl hij liggen bleef,
bevrijdde zich het laatste dat hij schreef:
liefste, de oorlog is nog niet begonnen.*

Lucebert - Sonnet

*Ik
Mij
Ik
Mij*

*Mij
Ik
Mij
Ik*

*Ik
Ik
Mijn*

*Mijn
Mijn
Ik*

In de loop van de tijd zijn er veel varianten op het klassieke sonnet ontstaan. De bekendste is de *Engelse sonnet*. In zulke sonnetten ligt de wending tussen de eerste 12 regels en de laatste 2. Het laatste gedeelte wordt daardoor extra kernachtig. Hieronder een voorbeeld van **Driek van Wissen**.

Middelbaar onderwijs

*Het mooiste meisje van de klas
verschikt onwennig bij haar schouder
een bandje van haar bustehouder;
ze draagt dat rare ding maar pas.*

*De meester, achter brillenglas,
ziet toe, ontroerd, en denkt: Wat zou d'r
gebeuren als zij tien jaar ouder
en ik eens tien jaar jonger was?*

*Ach, hij vergeet hoe hij verdorde
en hoe haar leven net begint.
In stilte wordt door hem bemind
de schone vrouw, die zij zal worden.*

*Dan praat ze wat, het lieve kind,
En streng roept hij haar tot de orde.*

* Epigram

Een *epigram* of *punt dicht* is een kort gedicht. Het is kernachtig en je kunt het beschouwen als een verstandspelletje.

Tot de punt dicht en worden ook de grafschriften gerekend. Hier komen enkele voorbeelden:

Briefje van een zelfmoordenaar

*Het kalm
koel gezicht van het water
vroeg mij om een kus.*

Modern times

*Zelfs een transistor
is stilte
als je hem afzet.*

Grafschrift

*Hier ligt Gijs van Amerongen.
In de grond geen kwade jongen.*

Van een piekeraar

*Het heeft jaren en jaren gekost
Maar nu ben ik opgelost.*

R. Oostveen – Weerzin

*Als je
zonder weerzin
weer zin
krijgt,*

*krijg je
dan
zonder tegenwind
wind tegen?*

* Limerick

De *limerick* is ook een soort punt dicht. Een limerick is een vijfregelig, humoristisch gedicht.

Oorspronkelijk komt de limerick uit Ierland.

De eerste regel eindigt meestal op een plaatsnaam, het gedicht beschrijft een grappige situatie en besluit met een verrassende slotopmerking, een *pointe*.

De regellengte wisselt af: lang – lang – kort – kort – lang.

Het rijmschema is A-A-B-B-A.

Er zijn heel wat pikante limericks. De meeste worden niet opgeschreven. Je zult er vast wel eens één gehoord hebben. Hier volgen wat minder pikante, maar ze zijn zeker zo leuk.

*Een bejaarde dame uit Schagen
sliep dikwijls in een kinderwagen
zij sprak: oh, wat prachtig
ik voel me slechts tachtig
niet van jaren, maar van dagen.*

*A terrible infant, called Peter
Sprinkled his bed with a gheter.
His father got whoost,
Took hold of a cnoost
And gave him a pack on his meter.*

*Een zekere Achmad uit Bagdad
Lag plat met z'n gat op z'n badmat
Zo las hij zijn dagblad
En iedereen zag dat
't Is raar, maar in Bagdad daar mag dat!*

*Er was een meid in Zierikzee
Maar zij verzoop in regel twee*

* Haiku

Haiku is een van oorsprong Japanse dichtvorm. Tegenwoordig heel bekend in de Westerse wereld. De vorm en het onderwerp zijn karakteristiek. De vorm van een haiku is strak en uiterst beknopt. Het gedichtje telt in de oorspronkelijke taal **17 lettergrepen**. Die zijn verdeeld over drie regels. De verhouding is **vijf, zeven, vijf**. Een haiku is een soort foto van de natuur (snapshot). Je beschrijft in drie zinnen het beeld. Een voorbeeld:

*De stille vijver
Een kikker kwaakt en springt – plons
De rust keert weer om*

De woorden zijn eenvoudig en gewoon. Het gaat de dichter vooral om de keuze van “sprekende” woorden. Haiku is **natuurpoëzie**. Het landschap wordt erin verbeeld, de bloemen, dieren en dingen om de mens heen. Veel haiku hebben ook een seizoenswoord: een aanduiding van het jaargetijde waarin de haiku wordt geplaatst.

* Elfje

Een *elfje* is een **vijfregelig** gedicht. In totaal bestaat een elfje uit **elf woorden**. Regel 1 bestaat uit één woord. Regel 2 bestaat uit twee woorden, deze woorden voegen iets toe aan het woord uit regel 1. Regel 3 heeft 3 woorden. Een ervan is een werkwoord. Regel 4 is een vraag, die dan bij je opkomt. Regel 5 bestaat uit 1 woord en is het antwoord op de vraag van regel 4.

Twee voorbeelden:

*lente
het voojaar
is weer begonnen
weer een jaar voorbij?
Geniet*

*verliefd
mijn vriendin
de mooiste haren
liefste ogen, voor mij?
Elly*

* SMS-gedicht

Een hele nieuwe dichtvorm is het SMS-gedicht. Deze dichtvorm is pas een paarjaar geleden ontstaan. Mensen stuurden elkaar gedichten via sms. De sms'jes bestaan uit **maximaal 160 tekens**, inclusief punten, komma's en spaties. De kunst is om de 160 tekens helemaal te gebruiken, hoewel dat erg lastig is. Minder mag natuurlijk ook. Kijk maar eens naar dit voorbeeld.

*in de avondzon
kerf ik onze namen
en open mijn handen
til jou over de wolken
heen om neer te leggen in
een bed van rozen met 160
kaarsen die jouw schaduw
dansen*

Natuurlijk zijn er nog heel veel andere dichtvormen. In deze handelingsopdracht laten we het hier even bij. Veel gedichten zijn ook niet in een bepaald genre te vangen. Dat hoeft ook niet. Het gaat om wat de lezer eruit haalt. Spelen met taal en met vorm is ook dichten. Vooral liedjes kun je tegenwoordig ook als poëzie beschouwen. Kijk maar eens naar de volgende tekst. Het is een fragment uit een lied van **Brainpower**.

Je moest waarschijnlijk gaan

*Ik lees de advertentie
de zwarte omlijning benadrukt de essentie
omschrijving voor die andere dementie
De letters van je naam, ze branden in m'n netvlies
emoties hectisch, ik wil rustig blijven
maar 't lukt me net niet*

STIJLFIGUREN

Gedichten worden vaak interessanter door de manier waarop de schrijver zijn woorden overbrengt. Hieronder staat een aantal stijlfiguren.

*** Hyperbool**

Een hyperbool is een vorm van overdrijving.

Voorbeeld: “ Een eeuw wachten” of “ In een seconde terug zijn”

*** Eufemisme**

Je vertelt iets op een zachtere manier dan dat je eigenlijk bedoelt.

Voorbeeld: “ Even mijn handen wassen “ in plaats van “ Even plassen”

*** Antithese**

Een antithese is een tegenstelling.

Voorbeeld: “ Water en vuur” of “ Zwart en wit”

*** Retorische vraag**

Een retorische vraag is een vraag waarop je geen antwoord verwacht. Het antwoord wordt vaak al gegeven door degene die aan het woord is.

Voorbeeld: “ Mogen wij stelen? Nee, wij mogen niet stelen”

*** Repetitie**

Een woord of woordgroep wordt precies hetzelfde herhaald.

Voorbeeld: “ O, als ik dood zal zijn, dood zal zijn
Kom dan en fluister, fluister iets liefs”

*** Tautologie**

Dezelfde betekenis wordt door twee woorden of woordgroepen in dezelfde zin aangegeven.

Voorbeeld: “ Hij overdekte hem met zoenen en kussen”

OPDRACHTEN

Hieronder staan 8 opdrachten die bij je moet maken. Zorg ervoor dat je alle opdrachten uitvoert en doe dat naar behoren. Deze opdrachten maak je op een apart vel en stop je in je fictiedossier. Geef goed aan om welke opdracht het gaat. Zorg dus dat heter duidelijk bij staat. Misschien heb je wel verborgen, nog nooit ontdekte poëzietalenten. Veel succes!

Opdracht 1

Zoek **in de bijlage** (blz 15/16) een voorbeeld van een traditioneel gedicht. Schrijf het over. (inclusief titel en schrijver). Schrijf eronder de volgende gegevens. (Gebruik de theorie daarbij.)

- a. Waarom heb **jij** dit gedicht gekozen?
- b. Waarover gaat het?
- c. Wat roept het bij je op?
- d. Vertel iets over
 - vormgeving
 - herhaling
 - vertelwijze
 - rijm
 - strofen
- e. Waarom denk jij dat dit een traditioneel gedicht is.

Opdracht 2

Doe hetzelfde als opdracht 1, maar dan met een modern gedicht.

Opdracht 3

In de reclame komt veel alliteratie (zie blz. 5) voor. Heel recent is de uitdrukking: We hebben in ons **landje** een veel te kort **lontje**.

Schrijf **minstens 5 alliteraties** op zoals we die uit de reclame kennen.

(Vraag gerust je ouders, opa en oma, buren, enz. als je er niet uitkomt.)

Opdracht 4

In de theorie staan drie soorten rijmschema's (zie blz. 5).

Zoek van elk rijmschema een voorbeeld (noteer ook hier weer titel en schrijver).

Je mag de gedichten ook zelf schrijven. (Natuurlijk geen sinterklaasgedichtniveau, hè).

Totaal dus 3 gedichten!

Opdracht 5

Schrijf een **haiku** (zie blz. 11). Als onderwerp kies je: **winter in Nederland**

Opdracht 6

Maak een **elfje** (zie blz. 11). Zorg ervoor dat het iets te maken heeft met de Rientjes.

Doe het volgens dit stappenplan:

1. Noteer het onderwerp waar je het over gaat hebben
2. Nu twee woorden die met dit onderwerp te maken hebben
3. Nu drie woorden die over dit onderwerp gaan. Er moet een werkwoord bij staan.
4. Stel jezelf een vraag van 4 woorden.
5. Eén woord, een soort conclusie/antwoord op je vraag!

Opdracht 7

Schrijf **zelf** een gedicht met een thema dat jou momenteel bezighoudt. Dat kan van alles zijn, bijvoorbeeld liefde, school, toekomst, jeugd, seks, dood.

Verklaar waarom je juist voor deze thematiek gekozen hebt en vertel wat jouw ideeën en gedachten daarover zijn. Wat spreekt je aan in dit gedicht. Gebruik eventueel de theorie erbij.

Schrijf ook hier weer bij wat je bij opdracht 1 gedaan hebt. (vraag a t/m d).

Opdracht 8

Zoek een Nederlandstalige songtekst. Schrijf die tekst op en schrijf erbij wie het geschreven en/of gezongen heeft. (**Let op: de schrijver kan iemand anders dan de zanger(es) zijn**)

Geef duidelijk aan waarom deze tekst met poëzie te maken heeft. Wat roept de tekst bij jou op.

Waarom vind je dit zo mooi/goed/ontroerend/etc.

Gebruik voor je beschrijving de theorie!

Huib v.d. Lubbe

*Zoals nog nooit een man,
van nog nooit een vrouw
hou ik van jou*

BIJLAGE: VOORBEELDGEDICHTEN

Wolken – Martinus Nijhoff

Ik droeg nog kleine kleren, en ik lag
Languit met mijn moeder in de warme hei,
De wolken schoven boven ons voorbij
En mijn moeder vroeg wat ik in de wolken zag.

En ik riep: Scandinavië, en eenden,
Daar gaat een dame, schapen en een herder
De wond'ren werden woord en drevén verder,
Maar 'k zag dat mij moeder met een glimlach
weende.

Toen kwam de tijd dat 'k niet naar boven keek,
Ofschoon de hemel vol van wolken hing.
Ik greep niet naar de vlucht van 't vreemde
ding
Dat met zijn schaduw langs mijn leven streek.

Nu ligt mijn jongen naast mij in de heide
En wijst mij wat hij in de wolken ziet,
Nu schrei ik zelf, en zie in het verschiet
De verre wolken waarom mijn moeder schreide

Voor een dag van morgen – Hans Andreus

Wanneer ik morgen doodga,
vertel dan aan de bomen
hoeveel ik van je hield.
Vertel het aan de wind,
die in de bomen klimt
of uit de takken valt,
hoeveel ik van je hield.
Vertel het aan een kind,
dat jong genoeg is om het te begrijpen.
Vertel het aan een dier,
misschien alleen door het aan te kijken.
Vertel het aan de huizen van steen,
vertel het aan de stad,
hoe lief ik je had.

Maar zeg het aan geen mens.
Ze zouden je niet geloven.
Ze zouden niet willen geloven
dat alleen maar een man alleen maar een
vrouw
dat een mens een mens zo liefhad
als ik jou.

Een huis vol – Levi Weemoedt

Ik ben getrouwd met Treurigheid,
woon samen met Verdriet.
Krijg soms bezoek van Eenzaamheid
maar helpen doet dat niet.

Liedje – Judith Herzberg

Lieg alsjeblieft niet tegen me
niet over iets groots niet over iets
anders. Liever hoor ik het
vernietigendste dan dat je liegt
want dat is nog vernietigender.

Lieg niet over de liefde
iets dat je voelt of iets dat je
zou willen voelen. Liever word ik
bedroefd dan dat je liegt
want dat is nog bedroevender.

Lieg niet tegen me over gevaar
want ik voel toch je angst
en wat ik gewaar word is waar
of ik ken je niet en dat
is nog gevaarlijker.

Lieg niet tegen me over ziekte
liever kijk ik die diepte in
dan dat ik mij verlies in één
van jouw lieve verzinsels
want daarmee verlies ik me dieper.

Lieg niet tegen me over sterven
want zo lang we er nog zijn
vind ik dat toegangsloze
niet mededelen wat je denkt
erger en zo veel doder.

De koe – K. Schippers

Een koe
Is een merkwaardig beest
Wat er ook in haar geest
Moge zijn
Haar laatste woord
Is altijd boe

Ik schreef eens – Toon Tellegen

Ik schreef eens een gedicht
en het gedicht stond op, deed een stap
achteruit
en bekeek mij -
argwanend en hooghartig zoals alleen een
gedicht kan
kijken
bekeek het gedicht zijn dichter.
Vliegen zoemden, stofjes dansten, precies
zoals ik geschreven had,
en de deur ging open en op de drempel stond -
maar dat had ik niet geschreven, dat wist ik
zeker!
En het gedicht verscheurde mij, gooide mij
haastig weg.

Contact – Gerrit Achterberg

ik smeed het woord
dat naar u heet,
en ik besta
bij de gena
van deze blinde bezigheid

Het begon zo goed – J. Blaauw

Zoals een straaltje zonneschijn
de dag wat vrolijkheid verschaft
zo zal ook dit gedichtje zijn
waarin het leed wordt afgeschaft.

Woorden als: hartzeer, spijt en dood
zult u niet horen deze maal.
Integendeel, als schoon kleinood
bied ik U dit keer zoeter taal.

Vol blijdschap zing ik in dit lied
hoe 't vrolijk straaltje zonneschijn
reeds met dit middelste kwatrijn
verdwijnt in 't nevelig verschiet.

Waar is 't gebleven? jammert U.
Achter een wolk? Hoe moet dat nu?
Of smòlt dat zonnestraaltje soms?
Ik schud mijn hoofd om zoveel doms.

Dat zonnestraaltje haakte af
omdat het stof tot vreugde gaf.
Want vreugde is voor een poëet
niet weggelegd zoals U weet.

Catastrophe – J. Slauerhoff

Hun vijver werd moeras,
Rust werd gevaar,
En nimfen zonken
Zwaar toen zij niet
Meer zwemmen konden.

Het bleekgroen riet
Week, door zwart poelgewas
Verstikt en overwoekerd,
Van de verwischte oevers.

Toen enklen bovendreven,
Gezwellen als verworgden,
De haren los,
Doken die overleefden
Dieper in 't bosch.

Maar steeds naar de ramp getrokken,
Zagen zij andere dooden
Die niet verdronken:
Zij die niet vloten,

Liggend in 't slib, de voeten
Domplend in drabbig water,
Een prooi voor iedren sater,
Wiens bronst hen komt bezoeken.

Avond – Willem Kloos

Nauw zichtbaar wiegen op een lichten zucht
De witte bloesems in de scheemring - ziet,
Hoe langs mijn venster nog, met ras gerucht,
Een enkele al te late vogel vliedt.

En ver, daar ginds, die zachtgekleurde lucht
Als perlemoer, waar ied're tint vervliet
In teerheid... Rust - o, wondervreemd genucht!
Want alles is bij dag zo innig niet.

Alle geluid dat nog van verre sprak,
Verstierf - de wind, de wolken, alles gaat
Al zachter en zachter - alles wordt zo stil...

En ik weet niet, hoe thans dit hart, zo zwak,
Dat al zo moe is, altijd luider slaat,
Altijd maar luider, en niet rusten wil.